

Goed leven in Sluis**Goed onderwijs****Altijd duurzaam****Inhoudsopgave**

Inleiding.....	2
Duurzaamheid.....	2
Onderwijs.....	3
Sociaal domein.....	4
Financiën.....	6
Kunst en cultuur	7
Sport en bewegen	8
Bestuur en Burger	9
Grensl loos Zeeuws-Vlaanderen	10
Verkeer en mobiliteit.....	12
Ondernemerschap.....	13
Veiligheid.....	15
Ruimte om te wonen, werken en leven.....	16
De 5 richtingswijzers van D66	18

Inleiding verkiezingsprogramma gemeente SLUIS

Er is politiek in de afgelopen vier jaren veel gebeurd in gemeente Sluis op het vlak van politiek en financieel evenwicht: en dat was hard nodig. D66 was aanvankelijk partner in de coalitie en heeft in die periode bewezen een loyale, positief-kritische, samenbindende partij te zijn met voortdurende aandacht voor beleid gericht op de toekomst, uitdagingen gericht op de toekomst in relatie met het welzijn van zijn burgers, gedurende de hele levensloop. D66 zet zich in voor duurzaamheid, sociaal economische verbetering voor alle burgers en ziet kansen voor onze gemeente. Halverwege de coalitieperiode is een breuk ontstaan waarna D66 zich heeft teruggetrokken uit de coalitie.

Voorafgaand aan de breuk zijn er duidelijke visies ontwikkeld, waarlangs voortdurend de kerntaken-lat werd gelegd. Cadzand-bad floreert, Breskens bruist, Oostburg klimt uit het dal. In de kleinere kernen, die steeds meer voorzieningen dreigen te moeten missen, staan nieuwe ontwikkelingen op het programma die de leefbaarheid en bereikbaarheid helpen bevorderen, zoals het museum in Aardenburg of de herinrichting van de kern Schoondijke. We zijn trots op onze rol in deze processen en de bijdragen die we eerst binnen de coalitie en later vanuit de oppositie hebben geleverd.

Daarom gaan we er ook in de komende raadsperiode vol tegenaan. Er komt veel op ons af, des te belangrijker is het om in te zetten op de kansen die er zijn.

Ons programma

Duurzaamheid

D66 streeft naar een duurzame en harmonieuze samenleving, waarin *ieder* individu de vrijheid heeft om zijn of haar leven zelf in te richten. D66 is solidair met toekomstige generaties om zich te kunnen ontplooiën zoals ze zelf graag willen. Maar deze vrijheid is door de ecologische aantasting van onze aarde steeds minder vanzelfsprekend. De duurzame 'kwaliteit van leven' staat onder druk: warmterecords worden aan de lopende band gebroken en regenbuien worden extremer. Door klimaatverandering, vervuiling en uitputting van natuurlijke hulpbronnen teren we in op onze reserves en staat de vrijheid van steeds meer mensen onder druk. Een ding is voor ons heel erg duidelijk. Duurzaamheid moeten we met elkaar realiseren: zonder de inbreng, de ideeën en participatie van alle inwoners van Sluis gaat het niet lukken

Maar er is meer dan alleen energie en overschakelen van fossiel naar hernieuwbaar. Op **alle** terreinen zal 'duurzaam' de toon moeten gaan bepalen. Ook intern binnen de gemeente moet groen inkopen de standaard worden. D66 wil alle lopende gemeentelijke beleidsplannen onderwerpen aan een duurzaamheidstoets. Andere aandachtsgebieden zijn gebiedsontwikkeling, ruimtelijke ordening, woningbouw, agrarische en recreatieve ontwikkelingen. Maar ook zorg, mobiliteit en onderwijs. Dus nogmaals: we kunnen dit alleen als alle bewoners van Sluis de noodzaak daarvan inzien.

In relatie tot het maatschappelijk draagvlak voor duurzaamheid en energietransitie speelt de houding en het gedrag van de gemeente een belangrijke rol. De gemeente Sluis moet in de energietransitie een voorbeeld voor alle burgers zijn. Daarom is het mede ondertekenen van het Zeeuws Energieakkoord door alle dertien Zeeuwse gemeenten essentieel. In dit

energieakkoord wordt ernaar gestreefd dat in 2045 de hele particuliere woningvoorraad in Zeeland energieneutraal is. Dit moet geen vrijblijvend streven zijn, maar een harde vereiste. In samenwerking met stads- en dorpsraden moet men “leefbaarheid” uitwerken met duurzaam als leidend thema.

Verder moeten woningbezitters worden gestimuleerd om hun woning zonder gebruik van gas van energie te voorzien en moet meer voorlichting gegeven worden op het gebied van besparing en hergebruik van ons schaarse drinkwater. De gemeente kan het duurzaam bouwen stimuleren door lagere bouwleges te heffen en subsidies geven voor het energieneutraal maken van bestaande woningen.

Sluis heeft de duurzaamheidsvisie 2013-2019 vastgesteld. Alleen een uitvoeringsprogramma met daar aan gekoppelde budgetten ontbreekt. Opdracht voor de komende bestuursperiode is deze visie actualiseren en budgetteren.

D66 vindt dat gemeentelijke daken benut moeten worden voor zonnepanelen. Het spreekt voor zich dat de daken van monumentale panden zich niet echt lenen voor zonnepanelen. Daarnaast wil D66 dat gemeenten braakliggende (industrie) terreinen beschikbaar stellen voor zonneweides. Ook kunnen gemeenten de oprichting van zonne-energie coöperaties door bewoners voor dit doeleinde faciliteren met (kleine) subsidies en kennisuitwisseling.

De Gemeente moet in het inkoopbeleid en de inzet van middelen en materialen structureel aan een duurzaamheidstoets worden onderworpen. Vervangingen moeten worden gerealiseerd met ledverlichting, zonne-energie e.d.

D66 gaat voor:

- bij alle gemeentelijke voorstellen en initiatieven wordt een milieuparagraaf opgenomen.
- duurzaam bouwen en milieubewust wonen stimuleren met lagere bouwleges voor energieneutraal bouwen en subsidies voor duurzaam verbouwen.
- een plan om in 2030 van Sluis een energie zelfvoorzienende gemeente te maken.
- **samen met stads- en dorpsraden “leefbaarheid” uitwerken met duurzaamheid als leidend thema.**

Onderwijs

Mensen zijn vrij om keuzes te maken en hun leven zo in te richten als ze zelf willen. Een belangrijke voorwaarde daarvoor is gelijke kansen voor iedereen. Onderwijs is de belangrijkste aanjager van kansengelijkheid en persoonlijke ontwikkeling. We willen dat iedereen kansen krijgt voor zijn toekomst, ongeacht zijn afkomst. Onderwijs is bovendien essentieel voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden, mondige mensen en voor het bevorderen van verbinding en dialoog. Daarom maakt D66 zich hard voor het beste onderwijs met eerlijke kansen voor iedereen, ook in onze gemeente.

Primair onderwijs:

Onder invloed van de demografische krimp gaan er de komende jaren grote veranderingen plaatsvinden in onderwijskundig Zeeuws-Vlaanderen. Er komen minder leerlingen en er zullen saneringen moeten plaatsvinden om zo veel mogelijk kwalitatief goed onderwijs te behouden. Het is niet mogelijk om in elke kern in onze gemeente basisonderwijs te behouden. De terugloop van het aantal leerlingen dwingt ons tot een concentratie van basisscholen in de grotere kernen. Scholen moeten zich onderscheiden en duidelijk maken dat ze precies passend onderwijs bieden waardoor ze leerlingen aan zich kunnen binden. De schoolkeuze wordt niet meer alleen bepaald door nabijheid of geloof, het soort onderwijs en met name de kwaliteit is doorslaggevend.

D66 is voorstander van de **Alles-in-één-school**. Naast het reguliere onderwijs biedt de Alles-in-één-school ook kinderopvang, voor- en voerschoolse educatie, buitenschoolse opvang, sport en cultuur onder één leiding. Door dit brede aanbod kan de school beter inspelen op individuele behoeften, talenten stimuleren en eventuele achterstanden tijdig signaleren.

De combinatie van zorg en werk van ouders wordt vergemakkelijkt. Zo krijgt het onderwijs en de school bovendien een spilfunctie in de kern of wijk. D66 wil dat de school geen extra taken en verantwoordelijkheden krijgt, zonder extra budget.

Uitgangspunt is om de Alles-in-één-scholen te concentreren om kwalitatief goede scholen te behouden. Het betekent wel dat het vervoer naar de geconcentreerde voorzieningen voor basisonderwijs goed geregeld moet zijn. Dat hoeft trouwens geen kerntaak van de gemeente te zijn, maar kan het resultaat zijn van een gezamenlijke inspanning van gemeente, overkoepelende besturen van basisscholen, ouders en ondernemers.

Voortgezet onderwijs:

Het voortgezet onderwijs staat in Zeeuws-Vlaanderen onder druk door het dalend aantal leerlingen. D66 zet zich in voor het behoud van voortgezet onderwijs in de drie gemeenten. Daartoe zullen de **schoolbesturen moeten fuseren**, gemeenten en provincie moeten samenwerken om er *samen* voor te zorgen dat goed voortgezet onderwijs voor alle leerlingen van Zeeuws Vlaanderen bereikbaar blijft. Het advies van de Taskforce ondersteunt onze visie. Ook de gemeente Sluis zal vanuit haar wettelijke verantwoordelijkheden moeten participeren. Daarnaast is het van belang dat we als gemeente de provinciale en landelijke overheid ook op hun verantwoordelijkheden wijzen opdat ons voortgezet onderwijs ook op lange termijn gegarandeerd wordt. Voor D66 is kwalitatief goed onderwijs dat onze kinderen optimaal voorbereid op wat de 21ste eeuw van hen vraagt, van essentieel belang. Als gemeente kunnen we een rol spelen om overheid, ondernemers en onderwijs bij elkaar te brengen opdat jongeren aansluitend een baan kunnen vinden in de eigen regio.

D66 gaat voor:

- **concentratie van basisonderwijs in Alles-in-één-scholen.** Daarbij stimuleert D66 een verregaande samenwerking en fusie van openbaar en bijzonder onderwijs.
- **samenwerking van het voortgezet onderwijs in Zeeuws-Vlaanderen en dat de vier schoolbesturen fuseren om bereikbaar en kwalitatief hoogstaand onderwijs te blijven garanderen.**
- **(voorbereidend)onderwijs van hoge kwaliteit dat aansluiting heeft op onze arbeidsmarkt.**

Sociaal domein

D66 zet in op gelijke kansen om mee te doen in de samenleving, op basis van ieders talenten en mogelijkheden, zowel economisch als sociaal. In het sociaal domein stimuleren we actief zelfredzaamheid en samenredzaamheid van bewoners onderling.

Met ingang van 2016 zijn de gemeenten in Nederland verantwoordelijk geworden voor het *Sociaal Domein*. Hiervoor zijn drie wetten in werking getreden: Wet op de Jeugdzorg, Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Participatiewet.

Jeugdzorg

Eén van de grootste financiële problemen wordt veroorzaakt door de zogenoemde *zwaardere* Jeugdzorg. Wanneer er eenmaal een indicatie voor deze vorm van jeugdzorg gegeven is, is het moeilijk de kosten te beperken. Het is van groot belang dat de gemeente alles in het werk stelt om te onderzoeken of zware indicatie met beleidsmatige middelen *voorkomen* kan worden. Op alle terreinen van het jeugd beleid, zoals onderwijs (denk aan onderwijsachterstandenbeleid en volwassen educatie), sociaal culturele vorming, sport & bewegen en gezondheidszorg moet actief beleid worden gevoerd. Hierbij vindt D66 het van belang te onderzoeken of al bestaand beleid goed functioneert en mogelijk geïntensiveerd kan worden en of dit beleid voldoende bekend en toegankelijk is. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor toegang tot het Centrum voor Jeugd en Gezin. Stimuleren van samenwerking tussen verschillende instanties, maatwerk en inspraak en betrokkenheid van ouders moeten daarbij voorop staan. De gemeente zal zo voor rust en zekerheid zorgen opdat de doelgroep ook op de middellange en lange termijn kan rekenen op adequate jeugdzorg. Periodieke evaluatie blijft volgens D66 nodig om steeds te ontdekken waar verbeteringen mogelijk zijn.

Maatschappelijke ondersteuning

Op het beleidsterrein van de WMO blijkt dat de kosten voor maatschappelijke ondersteuning hoger uitpakken dan de verwachting was. De gemiddelde leeftijd van onze inwoners gaat fors omhoog. We moeten dus goed weten om te gaan met de vergrijzing. Nu ouderen – met beperkingen – langer in hun eigen woning blijven wonen zal er meer beroep gedaan worden op hulp van derden. Informele hulp, zoals mantelzorg, is belangrijk, maar niet altijd voldoende. Naast het bieden van professionele *zorg* vindt D66 het belangrijk om de betrokkenheid van ouderen te behouden en te vergroten. Ook zal aandacht moeten zijn voor hoe deze ouderen maatschappelijk betrokken kunnen blijven of worden. Daarbij is een belangrijk aandachtspunt de beleving van eenzaamheid. De volgende beleidsterreinen kunnen een belangrijk onderdeel zijn van gemeentelijk welzijnsbeleid: sociaal culturele activiteiten, sport & bewegen, gezondheidszorg (bijv. valpreventie, maar ook gezonde leefstijl). Ook hier geldt de noodzaak van bekendheid van en toegankelijkheid tot voorzieningen. De gemeente Sluis moet aan de burgers duidelijk communiceren wie waar voor welke ondersteuning (bv van Porthos) terecht kan.

Armoedebeleid

In het kader van deelname aan de samenleving is ook armoedebestrijding en voorkomen van negatieve gevolgen van armoede een belangrijke beleidstaak van de gemeente. Belangrijk is dat de gemeente in samenwerking met ketenpartners als scholen, woningbouwcorporaties, energiebedrijven, zorgverzekeraars aandacht heeft voor de financiële draagkracht en belasting van mensen, die zich – tijdelijk – in een financiële nood situatie bevinden en beleid voert om huisuitzetting te voorkomen.

De Participatiewet

De participatiewet heeft tot doel alle burgers te laten participeren in de samenleving. Gemeentelijk beleid zal erop gericht moeten zijn om schooluitval en dus lage of onvoldoende start-kwalificaties te voorkomen. Waar dit niet mogelijk is gebleken, kan volwassenonderwijs aanvullend zijn. D66 vindt het belangrijk te onderzoeken of dit effectiever georganiseerd kan worden bijvoorbeeld door stages en gesubsidieerde plaatsingsmogelijkheden bij bedrijven en overheid (*Social Return on Investment, SROI*).

Nu instroom in de sociale werkplaats (Dethon) niet meer mogelijk is, ligt er voor overheden een grotere verantwoordelijkheid en wettelijke taak om mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen. D66 is van mening dat de Zeeuws Vlaamse gemeenten hiervoor nog onvoldoende plaatsen realiseren. Mensen met een arbeidsbeperking moeten geen uitzondering (meer) zijn binnen bedrijven en gemeentelijke organisaties, maar een integraal deel kunnen uitmaken van de beroeps participatie.

Voor mensen met een aangeboren of verworven handicap/beperking zal het verkrijgen van de noodzakelijke zorg een bestaanszekerheid moeten zijn, terwijl daarnaast iedere mogelijke

vorm van actieve of passieve participatie gestimuleerd en ondersteund moet worden. Mensen met complexe problematiek moeten niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. Een speciale aandachtsfunctionaris met beslissingsbevoegdheid moet in staat zijn om passend maatwerk te formuleren.

Het afgelopen paar jaar is de nieuwe wetgeving door gemeente Sluis goed ter hand genomen. Voor de toekomst kan de gemeente zich verbeteren op het sociaal domein. De gemeente moet met haar bewoners communiceren over de mogelijkheden. Niet alleen door een artikel op de website te plaatsen maar door actief via de dorpsraden de bewoners bij het beleid te betrekken. De kernverantwoordelijke ambtenaar houdt spreekuur in de kernen, door structureel persoonlijk contact wordt er meer maatwerk voor de inwoners gerealiseerd.

Samenvattend is D66 van mening dat sturen op efficiëntie noodzakelijk is, maar niet voldoende. Belangrijk is om zodanig gemeentelijk beleid te ontwikkelen dat we uiteindelijk het principe ‘voorkomen is beter dan genezen’ praktisch uitvoerbaar kunnen maken binnen het Sociaal Domein. Dit kan voor bepaalde inwoners onder meer worden gerealiseerd met levenslange coaching opdat cliënten de mogelijkheid en de ruimte krijgen om de eigen regie te behouden of terug te krijgen.

D66 gaat voor:

- spreekuren van ambtenaren in de kernen om meer maatwerk te organiseren
- communicatie met de inwoners met hulp van de dorpsraden.
- preventie ter voorkoming van (zware) jeugdzorg moet voorop staan.
- een actief ouderenbeleid gericht op vergroten van zelfredzaamheid en maatschappelijke betrokkenheid met specifieke aandacht voor eenzaamheidsbeleving.
- voor verdere ontwikkeling van het sociaal domein levenslange coaching vormgeven ten behoeve van specifieke doelgroepen.
- **Actieve rol voor het in kaart brengen van zowel aanbod en vraag op het gebied van de zorg.**

Financiën

Bij D66 gaan wij behoedzaam om met de financiële huishouding van de gemeente. Wij zijn zuinig met belastinggeld, omdat wij ons realiseren dat mensen daar hard voor gewerkt hebben.

D66 wil bovendien een oplossingsgerichte en solide begroting. De continuïteit en de weerbaarheid van de financiën moeten worden gewaarborgd en we schuiven geen schulden door naar onze kinderen en kleinkinderen.

Vanuit diezelfde waarden erkennen we ook het belang van sommige publieke investeringen – bijvoorbeeld in goed onderwijs en schone energie – die juist op de lange termijn profijt opleveren. Daarom zijn lage lokale lasten voor ons belangrijk, maar niet het enige criterium.

Wij zijn nadrukkelijk wel voor kostendekkende leges en heffingen, opdat men weet waar men voor betaalt. De hoogte van gemeentelijke leges of retributies, voor bijvoorbeeld een bouwvergunning of trouwen, moeten in verhouding staan tot de daadwerkelijk gemaakte kosten. Deze diensten zijn niet gratis, maar de gemeente hoeft ook niet te verdienen op deze diensten.

Die kosten bieden bovendien een goede stimulans en helder criterium om zo efficiënt mogelijk te functioneren en zo de kosten voor inwoners te beperken.

D66 wil dat schoon gedrag loont. Bij de afvalstoffenheffing en rioolheffing geldt daarom voor zover wettelijk toegestaan het principe: 'de vervuiler betaalt'. Dat is niet alleen eerlijker, maar ook beter voor het milieu omdat het mensen bewust maakt van de echte kosten van hun gedrag. Overigens geldt hoe beter afval wordt gescheiden, hoe lager de kosten voor de verwerking waardoor een verlaging van de afvalstoffenheffing mogelijk is.

D66 wil investeren in nieuw beleid dat voor alle inwoners van Sluis door te gaan voor duurzaamheid, sociaal domein en kunst en cultuur. Het accent komt dan vanzelf op het "achterland" te liggen want de laatste jaren is er veel geïnvesteerd in de kust.

D66 gaat voor:

- een oplossingsgerichte en solide begroting die de schulden niet doorschuift naar toekomstige generaties.
- schoon gedrag moet lonen in de afvalstoffenheffing en rioolheffing.
- **ruimte in de begroting voor nieuw beleid voor duurzaamheid, sociaal domein en cultuur.**

Kunst en cultuur

D66 vindt dat cultuur bereikbaar moet zijn voor iedereen. Het dient als bron van creativiteit en houdt de samenleving een spiegel voor. Volgens D66 draagt een stevige en creatieve kunst- en cultuursector bij aan een open en verbonden samenleving. Hier liggen kansen voor Sluis in de samenwerking met de grensgemeenten o.a. Brugge en Maldegem en niet te vergeten onze band met de gemeente Amsterdam, Delfzijl en Heerlen. Culturele voorzieningen zorgen ook voor een goed vestigingsklimaat en leveren een bijdrage aan de economie

Het nieuwe programma BIS – Culturele Basisinfrastructuur biedt vanaf 2021 kansen voor Zeeland. Het Rijk wil de regio meer mogelijkheden geven om ook subsidie aan te vragen voor onderscheidende culturele activiteiten. Samenwerking met lokale en landelijke partijen, inclusief Vlaanderen, is een belangrijk criterium. Wij zijn van mening dat stedelijke aantrekkelijkheid en culturele ontwikkelingen alleen tot stand kan komen door samenwerking tussen gemeenten en Provincie. D66 kiest hiermee voor culturele schaalvergroting en ondersteunt de intentie om initiatieven te ontwikkelen voor grotere culturele evenementen en kansrijke initiatieven in stad en ommeland. Deze zullen in eerste instantie vanuit de Z4 (vier Zeeuwse grote steden) in goede afstemming met omgeving worden geïnitieerd om de kans op BIS-subsidie te vergroten.

Met ongeveer 23.500 inwoners moet de gemeente Sluis keuzes maken op het gebied van kunst en cultuur. Beleid en dus ook budget ontbreekt bij de gemeente Sluis. Desondanks heeft de regio Zeeuws-Vlaanderen een zeer rijk cultuuraanbod per hoofd van de bevolking en dit mag met trots worden uitgedragen.

Podia en theaters

Terugkerende optredens en kleinschalige evenementen, georganiseerd door lokale podia en theaters dragen sterk bij aan de leefbaarheid van een stad of dorp.

D66 wil lokale podia en theater blijven steunen. Zo blijft het cultuuraanbod op peil en kunnen grote groepen mensen, ook ouderen, ontspanning en sociale contacten vinden. Ook is het

belangrijk dat theater en podia hun faciliteiten openstellen voor lokale bands, scholen en regionale goede doelen. Het subsidiebeleid voor kunst en cultuur moet in de pas lopen met de andere Zeeuwse gemeenten.

Musea

D66 is van mening dat er voldoende musea zijn in Sluis. De bestaande musea leggen vooral veel erfgoed en historie vast en hebben daardoor alleen op toeristen een blijvende aantrekkingskracht. Door meer samenwerking, afstemming, (ook grensoverschrijdend) en ontwikkelen zal dit gaan leiden tot een elkaar versterkend museum aanbod .

Bibliotheken

Een bibliotheek is een plaats waar je een boek kan lenen. Maar het kan ook een ontmoetingsplaats zijn, waar je even een krant kan lezen met een kop koffie en een praatje kunt maken of waar kinderen voorleesmiddagen hebben. Maar het is ook een digitale omgeving waar je met een lidmaatschap thuis een e-book downloadt.

D66 steunt plannen voor een moderne bibliotheek toegespitst op het digitale tijdperk, die veel meer is dan een gebouw met boeken, en naast een ontmoetingsplaats, ook een digitaal portaal vormen voor literatuur en informatie.

Kunst- en Cultuurnota

Sluis heeft een cultuurbeleid nodig met heldere objectieve criteria voor subsidieverstrekking. Een beleid waardoor een culturaanbod ontstaat dat voorziet in een behoefte en op allerlei manieren en aantoonbaar bijdraagt aan de leefbaarheid voor de eigen bevolking en de vestigingsfactoren van de gemeente verbetert. Nieuw beleid dat je met de inwoners realiseert. Momenteel ontbreekt het in Sluis aan zo'n kunst- en cultuurnota waarmee visie ontbreekt en te veel ad-hoc beslissingen ten aanzien van subsidies worden gemaakt. Het moet toch mogelijk zijn om een digitaal platform te creëren waardoor bewoners weten wat er georganiseerd wordt in Knokke, Brugge, Gent, Terneuzen en Sluis.

D66 gaat voor:

- ondersteuning van lokale kleinschalige evenementen.
- streven naar wisselende exposities van musea.
- een moderne bibliotheek toegespitst op het digitale tijdperk.
- een subsidiebeleid dat in overeenstemming is met andere Zeeuwse gemeenten.
- samenwerking met andere gemeenten/Provincie/ en Vlaanderen om culturele activiteiten te organiseren met een UIT-agenda voor Zeeuws Vlaanderen en Vlaanderen
- **een complete kunst- en cultuurnota met een visie voor de lange termijn..**

Sport en bewegen

D66 vindt het belangrijk dat inwoners bewegen. Het is gezond, vergroot het geluksgevoel en is goed voor mensen. Ook voor de samenleving is het goed als inwoners sporten, zij maken gemiddeld minder aanspraak op zorg en inwoners vergroten hun sociale netwerk. Voor D66 is het belangrijk dat er op het sportveld geen verschil is in afkomst, geloofsovertuiging of seksualiteit omdat iedereen gelijk is tijdens het sporten. Wij brengen mensen bij elkaar in plaats van groepen tegen elkaar op te zetten.

We zien graag dat het onderwijs kinderen stimuleert tot bewegen, niet alleen binnen het lesprogramma, maar ook daarbuiten. Voor kinderen die afhaken en een ongezonde leefstijl hebben, willen we via de professionals in de school, extra aandacht in de vorm van acties en

interventies buiten de reguliere lessen. De gemeente neemt hierin geen regie, maar biedt de mogelijkheid. Liefst zien wij dat de gemeente zich aansluit bij JOGG. Met advies, coaching en materiaal worden onder andere initiatieven uit de gemeente met elkaar verbonden. Zo komen intensieve publiek-private samenwerkingen tot stand die de omgeving van jongeren beetje bij beetje veranderen: de gezonde keus wordt weer normaal.

Een gezonde leefstijl vergroot welzijn en arbeidsproductiviteit.

Een instrument om het sporten onder de weinig sportende bevolkingsgroepen, zoals ouderen, te stimuleren is de inzet van buurtcoaches.

Daarnaast stimuleert D66 private initiatieven om sportevenementen te organiseren, waarbij de gemeente vooral een faciliterende en adviserende rol heeft bij de uitvoering.

De gemeente moet er continu op gefocust zijn hoe openbare sportfaciliteiten zoals hardlooppaden, fitnessstoestellen in parken en drink - waterfonteinen bij kunnen dragen aan een uitdagende openbare ruimte.

Voor de gemeentelijke sportaccommodaties geldt voor D66 hetzelfde als voor scholen. De kwaliteit van de accommodatie gaat boven een accommodatie in elke kern. Daarbij streven we naar een maximaal gebruik door de gemeenschap en naar een zo groot mogelijke bezetting van accommodaties. Dit betekent dat meerdere organisaties van dezelfde locatie gebruik kunnen maken, voor zowel binnen- als buitensport. De gemeente heeft een regiefunctie, streeft naar omnisportverenigingen, en is sturend maar terughoudend op het gebied van grond, opstallen, vervanging, groot onderhoud en beheer en exploitatie.

D66 gaat voor:

- wij willen dat Sluis zich aansluit bij JOGG.
- kwaliteit van sportaccommodaties gaat boven kwantiteit.
- **stimulering vanuit de gemeente dat meer mensen gaan sporten van jong tot oud.**

Bestuur en Burger

D66 gelooft in de eigen kracht van mensen en de wil om te participeren. Met name als het gaat om het besturen van de gemeente waarin je leeft, werkt of onderwijs volgt. Daarom wil D66 dat mensen in een zo vroeg mogelijk stadium de mogelijkheid wordt geboden om mee te denken en mee te werken in de beleids- en/of planvorming bij projecten die invloed hebben op de leefomgeving. Daarmee ontstaat niet alleen draagkracht, maar wordt gebruik gemaakt van de talenten, creativiteit en betrokkenheid van alle inwoners. Voor iedereen is er een transparant bestuur door en voor de burger.

D66 hoopt met een investering in de kwaliteit van bestuur en organisatie ook te bereiken dat het vertrouwen van de burger in de politiek wordt bevorderd en bestendigd. Stads – en dorpsraden hebben de ogen en oren van het dorp en dragen bij aan de leefbaarheid in het dorp. Wij vinden dat zij de ruimte moeten krijgen om hun dorp te ontwikkelen. Zij hebben daarnaast een belangrijke taak in het energieneutraal maken van hun dorp.

De nu al intensieve samenwerking met Terneuzen en Hulst op diverse gebieden en terreinen verder uitbreiden en optimaliseren en afstemmen. Dit moet op langere termijn leiden tot een bestuurlijke fusie. De drie fracties van D66 in Zeeuws-Vlaanderen vinden dat er op de langere termijn een gemeentelijke herindeling moet plaatsvinden, die leidt tot één Zeeuws-Vlaamse gemeente. Met in totaal 106.000 inwoners hebben we dan voldoende volume om de uitbreiding van taken het hoofd te bieden en uitdagingen in kansen om te zetten. De inwoners zullen in de toekomst steeds meer digitaal communiceren met de gemeentelijke

diensten. Met de andere D66 afdelingen uit Zeeuws-Vlaanderen willen we hierin het voortouw nemen en zoveel mogelijk gezamenlijk opereren.

D66 is van mening dat het belangrijke lange termijn beleid moet en kan worden opgesteld in samenwerking met de inwoners van Sluis. Er zijn al goede voorbeelden voorhanden om het meedenken bij beleid door inwoners te organiseren. Dan organiseer je draagvlak en komt er meer beleid dat de inwoners ook herkennen.

Een goed bestuur is uiteraard ook integer. Integriteit is volgens ons meer dan enkel je aan de regels houden. We willen dat bestuurders zich bewust zijn van de mogelijke belangenconflicten en de schijn vermijden. Hetzelfde geldt voor raadsleden en ambtenaren.

D66 wil een duidelijk integriteitsbeleid en een integriteitscommissie.

Daarnaast kiest D66 voor een ombuds-functionaris die objectief kwesties, klachten of geschillen beoordeelt. De inwoner moet ook anoniem zaken kunnen melden. De inwoner heeft dan de zekerheid dat er objectief naar klacht of opmerking wordt gekeken,

Uiteraard beschermen we onze ambtenaren ook tegen ontoelaatbaar gedrag uit de samenleving. Steeds vaker worden lokale bestuurders, raadsleden en ambtenaren bedreigd of geïntimideerd. Voor D66 is dit onacceptabel. D66 wil dat er altijd aangifte wordt gedaan van bedreiging.

D66 is ervoor om handhaving van afspraken en regels onder te brengen bij het gehele college van B&W. Niet alleen de burgemeester is verantwoordelijk voor handhaving maar ook alle wethouders, het handhaven van afspreken, regels en maatregelen is ook een politieke verantwoordelijkheid. De burgemeester is op de eerste plaats verantwoordelijk voor de veiligheid.

D66 gaat voor:

- we betrekken onze burgers zo vroeg mogelijk en innovatief bij de besluitvorming.
- voor een intensievere bestuurlijke samenwerking om op de lange termijn tot één gemeente Zeeuws-Vlaanderen te komen.
- handhaving en veiligheid is een taak van het college van B&W.
- een duidelijk integriteitsbeleid met een commissie die toeziet op de naleving van dat beleid. De kandidaat wethouders zijn bereid zijn een assessment te laten uitvoeren om de kwaliteit van bestuur te waarborgen.
- digitalisering draagt bij aan transparantie: zorg dragen voor openheid en bereikbaarheid in het functioneren van de gemeente (gebruiksvriendelijke website)
- **D66 wil een ombudsfunctionaris om geschillen of misstanden in de gemeente objectief te laten beoordelen**

Groei aan de grens

Het wegtrekken van jonge mensen en de voortgaande vergrijzing is een probleem voor de leefbaarheid van de regio en veroorzaakt extra druk op het in stand houden van voorzieningen en sociale (infra)structuur. D66 ziet enerzijds het versterken van voorzieningen in de dragende kernen en anderzijds de komst van nieuwe vestigers van buitenaf als een bijdrage in de oplossing.

Er komen steeds meer Vlamingen in Zeeuws-Vlaanderen wonen, maar ook is er ruimte voor statushouders en zal door het creëren van werkgelegenheid in en rond de gemeente het komen wonen in Sluis aantrekkelijk moeten worden gehouden en gemaakt. D66 wil dat alle nieuwkomers zo snel mogelijk deelnemen aan het sociaaleconomische leven in de kernen en deelnemen in het verenigingsleven in de regio. De gemeente stimuleert dat door nieuwkomers te verwelkomen met goede en adequate informatie, ondersteund met een welkomstcadeau (bijvoorbeeld kortingsvouchers of een pakket streekproducten) waarbij de

lokale ondernemers, verenigingen, stichtingen, evenementen e.d. onder de aandacht worden gebracht en gepromoot.

Eén loket

Om te kiezen voor een baan, een huis, een opleiding, een leven aan de ene of de andere kant van de grens, hebben mensen heel veel informatie nodig. Voldoende informatie over beide landen en de eigen gemeente en regio betekent makkelijkere, uiteindelijk *juiste* keuzes en laagdrempelige inburgering en participatie in onze samenleving.

Er zijn al veel gerichte samenwerkingsprojecten en infoportalen. Denk hierbij aan de Scheldemondraad, de Stichting Zeeuws & Vlaanderen, het Grensinfopunt, Onbegrensd Zeeuws-Vlaanderen, Bureau Belgische zaken, het UWV, de VDAB en het 'grensoverschrijdende spreekuur'. Versnipperd informatieaanbod leidt tot tijdverlies, verwarring, drempelverhoging en onduidelijkheid en bemoeilijkt uiteindelijk keuzes. Eén nieuw online alles bundelend portaal, en meer 'menselijke aanspreekpunten' achter één loket vereenvoudigen het beslissingstraject. Cliënten komen niet alleen naar het loket om informatie op te vragen, maar kunnen ook de hindernissen waar ze tegenaan lopen kwijt. D66 zal en wil zich inzetten om deze service, informatievoorziening en begeleiding vanuit één aanspreekpunt binnen de gemeente te optimaliseren.

Grenstoets met België

D66 vindt dat de gemeente zich samen met het Rijk en de grensgemeenten er voor moet inzetten te bewerkstelligen dat tussen België/Vlaanderen en Nederland bilaterale afspraken worden gemaakt om fiscale en sociale systemen, erkenning van diploma's en andere knelpunten op te lossen, zodat sociaaleconomische kansen optimaal kunnen worden ontwikkeld en benut.

Ook zal D66 zich inzetten van de instelling van een 'grenstoets' voor Europese en nationale wet- en regelgeving om disbalans en (handels)belemmeringen te voorkomen of te verwijderen.

Samenwerking met de Vlaamse grensgemeenten op alle verbindende beleidsterreinen, van cultuur en economie en van zorg tot onderwijs, moet worden geïntensiveerd.

D66 meent dat de gemeente in goede samenwerking met ondernemers, maatschappelijke organisatie en het onderwijs hier extra bestuurlijke en ambtelijke capaciteit voor moet vrijmaken en een beleidsspeerpunt waard is.

Statushouders

Voor D66 is het belangrijk dat statushouders in onze omgeving zo snel mogelijk inburgeren. Dat betekent dat ze het huis uitkomen en in contact komen met Nederlanders. We willen dat vluchtelingen zo snel mogelijk, de taal leren en zich sociaaleconomisch inzetten en participeren, via (vrijwilligers)werk of (maatschappelijke)stages, hierdoor zorgen we ervoor dat ze binnen een zo kort mogelijke tijd geïntegreerd en bijdragen in de welvaart en het welzijnsniveau van Zeeuws-Vlaanderen.

D66 gaat voor:

- het nog meer verwelkomen van nieuwkomers en geïnteresseerden door i.s.m. ondernemers en organisaties onder de aandacht brengen van lokale mogelijkheden, activiteiten, *verenigingen* en welkomactiviteiten
- één serviceloket en digitaal platform waar nieuwkomers en bewoners met al hun (grensoverschrijdende)vragen terecht kunnen.
- statushouders breed ondersteunen om hen zo snel mogelijk in te burgeren en te laten participeren in de gemeente met o.a. (vrijwilligers)werk/stages

- **bestuurlijke en ambtelijke capaciteit inzetten op meer samenwerking met de grensgemeenten en ook inzetten op het opheffen van grensoverschrijdende (beleids)belemmeringen i.s.m. provincie, Rijk, België en Europa om te komen tot een grenstoets.**

Verkeer en mobiliteit

Mobiliteit is een grondrecht voor iedereen. Lands- en gemeentegrenzen mogen geen belemmering vormen als we ergens naar toe willen. Het gemeentebestuur zorgt daarom voor goed onderhouden wegen, straten en paden in samenspraak met andere overheden. Met elkaar moeten we oplossingen bedenken voor diegenen die zelf geen vervoer hebben. Met de dorpskernen moeten plannen gemaakt en uitgevoerd worden om met behulp van digitale middelen vervoer voor iedereen mogelijk te maken.

Gemotoriseerd verkeer

Met de realisatie van de Sluiskiltunnel en de verbreding van de N61 is de bereikbaarheid in Zeeuws-Vlaanderen aanzienlijk verbeterd. Ook de aanpassingen aan de expresweg in Vlaanderen heeft voor een betere bereikbaarheid gezorgd. De geplande verbreding van de Tractaatweg zal een nieuwe impuls zijn voor de bereikbaarheid van Zeeuws-Vlaanderen.

- Elektrisch rijden betekent geen uitstoot en minder verkeerslawaaï. De verkoop van auto's-met-een-stekker is de laatste jaren aanzienlijk gestegen. Daarom is de vraag naar openbare laadpunten voor elektrische auto's gestegen. Ook bij campings en vakantieparken is er meer behoefte aan laadpunten. Deze plaatsen realiseren op plaatsen die het dichtst bij strandovergangen liggen. D66 wil dat de drie Zeeuws-Vlaamse gemeenten samen een Dekkingsplan Snellaadpunten Elektrische auto's en fietsen maakt.
- D66 blijft van mening dat de tol voor de Westerscheldetunnel onwenselijk is. De Westerscheldetunnel mag nooit en te nimmer de melkkoe worden van de provincie.

Fietsen

De fiets is in de optiek van D66 het meest democratische vervoersmiddel. Het is voor vrijwel iedereen beschikbaar en goedkoop. Bovendien is fietsen schoon en gezond. Voor veel gemeentelijke verkeersuitdagingen is de fiets dan ook de beste oplossing. Daarom vindt D66 dat gemeenten zich moet inzetten voor degelijke, toegankelijke en veilige fietspaden en voldoende fietsenstallingen.

Met stadsfietsen, e-bikes, bakfietsen, ligfietsen, racefietsen en dergelijke is de diversiteit toegenomen. Door de opkomst van e-bikes bij zowel eigen bewoners, scholieren als toeristen moeten er oplaadpunten komen op alle relevante plaatsen.

De veiligheid van de fietser komt in het geding met deze grote verscheidenheid en ongelijksoortigheid aan rijwielen op de steeds drukker wordende fietspaden. Met zogenaamde "snelfietsroutes" kan het snel en langzaam fietsverkeer worden gescheiden.

Openbaar Vervoer

Het beleid ten aanzien van openbaar vervoer dient zich te richten op **alle** doelgroepen. Daar waar de gemeente wegbeheerder is, is de gemeente ook verantwoordelijk voor de bushaltes en busstations. Ondanks dat er met de ratificatie van het VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een beperking goede stappen zijn gezet, is het openbaar vervoer nog niet voor iedereen toegankelijk. Veel opstapplaatsen in de gemeente Sluis voldoen nog niet aan de

redelijke eisen van toegankelijkheid voor mensen met een beperking. D66 vindt dat de alle bushaltes zo snel mogelijk (rolstoel)toegankelijk moeten worden gemaakt. In een plattelandsgemeente als Sluis is het reguliere openbaar vervoer onvoldoende. Er moet naar alternatieven worden gezocht zoals autodelen, beschikbaar stellen van minibusjes aan de kernen voor lokaal vervoer.

Westerschelde vervoer

Voor de inwoners bestaan er twee manieren om naar de overkant van de Westerschelde te komen. De tunnel bij Terneuzen en het voet-fietsveer in Breskens. De winst bij de een kan het verlies bij de ander dekken.

Het fiets-voetveer Breskens – Vlissingen moet in ieder geval blijven bestaan.

D66 gaat voor:

- een Zeeuws-Vlaams dekkingsplan Snel-oplaadpunten elektrische auto's en fietsen.
- de Westerscheldetunnel mag nooit en te nimmer melkkoe worden voor de provincie.
- veilige fietspaden waarbij rekening wordt gehouden met snel en langzaam fietsverkeer.
- realisatie van de KGT-goederenspoorlijn
- **actievere rol vanuit de gemeente om binnen de deekernen een oplossing te vinden om mobiliteit van haar inwoners te vergroten (Vrijwilligers, aanvullend busvervoer, deelauto's – gemeente initieert De Vervoersapp).**

Ondernemerschap

D66 is de partij voor ondernemers en wil dat de komende vier jaar ook uitdragen.

D66 wil dat de gemeente de juiste voorwaarden scheppen om het voor bedrijven en instellingen aantrekkelijk te maken zich in Zeeuws Vlaanderen te vestigen of te starten en te groeien. Met een duidelijk vestigingsbeleid in de dragende kernen zorgen we ervoor dat de faciliteiten in stand blijven

We moeten visie en beleid ontwikkelen om van onze krimpregio een groeiregio te maken. Tot dusver pakken we onvoldoende de kansen aan om innovatieve technologie en moderne dienstverlening aan te pakken. De kracht van Zeeuws Vlaanderen is ruimte, frisse lucht, een fantastische woonomgeving en betaalbare woningen met in de achtertuin de Vlaamse steden, industrie en de dynamiek van havens. De gemeente kan een bindende rol spelen om ondernemers, banken, kamer van koophandel en overheid samen te brengen.

Elk bedrijf dat niet gebonden is aan een standplaats kan zich vestigen in Zeeuws Vlaanderen. Daarom moeten we wel gericht werken aan een snelle realisatie van een glasvezelnet, opdat bedrijven sneller met leveranciers en klanten kunnen communiceren. Ook aandacht van 5G masten, sneller dan glasvezel en goedkopere investering dan glasvezel in het buitengebied.

Om innovatie ruim baan te geven moet het mogelijk zijn om windenergie en weiden met zonnecollectoren op te zetten.

Gemeenten dienen ruimte te geven aan particuliere initiatieven. Ideeën voor handel en bedrijvigheid moeten worden gestimuleerd en beloond. De regels om te starten of uit te

breiden, moeten eenvoudig, begrijpelijk en uitvoerbaar zijn. Denk hierbij aan bestemmingsplannen die vestiging van bedrijven of functieverandering moeilijk maken en aan bouwvergunningen die lang op zich laten wachten.

Als gemeenten zoveel mogelijk werken met algemene geldende regels, kan de vergunningsplicht daardoor zoveel mogelijk vervangen worden door een meldingsplicht. Een win-win situatie: de gemeentelijke bureaucratische lasten worden terug gebracht en ondernemers kunnen zich meer richten op ondernemen.

Gemeentelijke transparantie is gewenst; gemeentelijke initiatieven die het belang raken van individuele of groepen ondernemers moeten proactief en helder worden gepresenteerd. Dit geldt ook voor het kernenbeleid. Initiatieven die passen bij het karakter van en de behoefte binnen een kern moeten gefaciliteerd en gesteund worden.

D66 wil meer ruimte voor startende ondernemingen in de gemeenten. D66 wil investeren in lastenverlichting voor startende ondernemers.

Startups en het MKB zijn de motor van banen en innovatie en dus belangrijk voor de groei van onze economie. Die kunnen dan ook de leegstaande winkelpanden gaan gebruiken. D66 wil dat bedrijven maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen. Gemeenten dienen het duurzaam ondernemen en het duurzaam bouwen van bedrijfspanden en woningen te stimuleren, bijvoorbeeld met lagere bouwleges.

Ondernemers zijn gebaat bij een vlotte afhandeling van al hun vragen en een zo eenvoudig mogelijke regelgeving. D66 pleit voor het Ondernemersloket. In samenwerking met de ondernemers moet de regeldruk zoveel mogelijk omlaag. Durf als gemeenten zaken los te laten en aan anderen over te laten.

De economie is gebaat bij goede werknemers. Daarom wil D66 dat de gemeente haar regierol oppakt om leerwerktrajecten te realiseren en samen met het onderwijs en de arbeidsmarkt, te zorgen voor een goede afstemming van het onderwijs op onze lokale en regionale arbeidsmarkt.

Gemeenten kunnen een belangrijke voorbeeldfunctie spelen door in aanbestedingen een paragraaf "social return" op te nemen, waardoor de uiteindelijke opdrachtnemer verplicht wordt om invulling te geven aan leerwerktrajecten binnen de gemeente, dan wel in de sociale werkvoorziening banen te creëren.

Voor D66 geldt goed onderwijs als een noodzakelijke investering in de toekomst van onze regio. Wanneer er ondanks goed onderwijs geen werk is voor de schoolverlater, is dit een onacceptabel probleem. Daarom is D66 er voorstander van om beleid te ontwikkelen waardoor minder jongeren uit de regio vertrekken, want we kunnen iedere jongere die beschikbaar is voor de arbeidsmarkt gebruiken.

D66 wil dat gemeenten zoveel mogelijk – daar waar mogelijk - werken met algemeen geldende regels en vergunningsplicht vervangen door meldingsplicht.

D66 wil actief op zoek naar dienstverlenende bedrijven die door de digitale mogelijkheden zich niet dicht bij de klant hoeven vestigen.

D66 wil dat bedrijven maatschappelijk en duurzaam ondernemen en daarvoor beloond worden.

D66 wil dat gemeenten aanbestedingen regionaal oppakken en een “social return” opnemen voor leerwerktrajecten binnen de gemeenten, waardoor we jongeren een kans en toekomst bieden in Zeeuws Vlaanderen.

D66 gaat voor:

- proactieve houding van de gemeente ter ondersteuning van startende ondernemers.
- **pilots voor innovatieve landbouw**

Veiligheid

De ligging van de gemeente Sluis, enerzijds aan de grens met België en anderzijds aan de drukbevaren Westerschelde, brengt met zich mee dat de gemeente ligt in het tweede belangrijkste risicogebied van het land. D66 staat voor een veilige woon-, leef- en werkomgeving. Ook in onze gemeente ontstaat zo'n veilige omgeving niet automatisch. Burgers zelf moeten in samenwerking met maatschappelijke instellingen, politie, onderwijs en verenigingen de veiligheid waarborgen.

Die burgers moeten vervolgens ook kunnen vertrouwen dat instanties, hulpdiensten en politie alert en adequaat reageren en dat ook zij hun rol in de samenwerking adequaat invulling geven. Ook moet het makkelijk zijn voor inwoners om vragen en zorgen bij instanties kenbaar te maken. Een spreekuur van de wijkagent of een medewerker van Porthos in de kernen kan heel effectief zijn.

De inwoners zullen de kwaliteit van hun leefomgeving pas waarderen als veiligheid in al zijn aspecten zichtbaar en gegarandeerd is. Geen drugs- en alcoholoverlast, geen vandalisme in de straat, wijk, of dorp. Wel goede openbare verlichting, veel aandacht voor burenccontacten en sociale cohesie in de diverse kernen

Zelfredzaamheid

D66 vindt dat brandweer en politie mensen zelfredzaam moet maken via voorlichting en stimuleren van het aanbrengen van brandpreventie en maatregelen tegen inbraak. Brandweer en politie moeten werken aan het risicobewustzijn en trekken vaker de wijken in om voorlichting te geven.

D66 gaat voor:

- versterking van de rol van stads- en dorpsraden.
- Brandweer en politie die werken aan meer risicobewustzijn bij burgers
- **samenhangend beleid om bewoners te informeren, te betrekken bij beleid en om zo aan preventie te kunnen werken.**

Ruimte om te wonen, werken en leven

D66 hecht veel waarde aan **voorzieningen** voor de inwoners, maar realiseert zich tevens dat het niet mogelijk is alles in elke kern te handhaven. Daarom moeten we gezamenlijk op zoek naar innovatieve oplossingen: van kwantiteit naar kwaliteit. Als straks alleen in de grotere kernen een bibliotheekvoorziening of fysiotherapiepraktijk over blijft, dan heeft de gemeente de opdracht het toch voor iedereen mogelijk te maken van deze voorzieningen gebruik te kunnen maken. Ook hier vertrouwen we op de eigen kracht van de inwoners en de initiatieven die zij zelf ontplooiën. De gemeente stimuleert en faciliteert waar mogelijk deze initiatieven als actief uitbreiden van de digitale mogelijkheden als buurtapp, Digitaal loket en zichtbaar maken van het Team Maatschappelijke Onrust.

D66 wil inspelen op een **nieuwe wooneconomie** van tijdelijke bewoning door mensen die enkele maanden hier willen verblijven (het deeltijd wonen). Maar we gaan verder, want leegstand moet worden voorkomen; beter vier maanden per jaar bewoond dan een jaar lang verpauperd. Verkoop van woningen aan toeristen moet daarom mogelijk zijn. Geen verplichte bewoning van minimaal aantal dagen (dat is niet te handhaven) wel belastingen betalen op basis van deze ratio en de onderhoudsverplichting. Dit is digitaal controleerbaar.

De vraag naar koopwoningen is aan verandering onderhevig. Potentiële kopers gaan steeds meer voor kwaliteit. Dus moet hoogwaardige nieuwbouw mogelijk blijven, in alle kernen. Er dient echter goed getoetst te worden of nieuwbouwplannen in een vraag voorzien. D66 gaat voorsnog uit van het principe “geen toestemming, tenzij”. Als er geen vraag is, dan ook geen bouwvergunning. Bovendien moet getoetst worden wat nieuwbouw betekent voor de bestaande woningvoorraad. Worden verouderde woningen uit de markt genomen en wie betaalt dat dan? Daarom willen wij af van de vigerende 2e woning-verordening, waardoor kleine verouderde woningen aan toeristen kunnen worden verkocht.

De focus bij nieuwbouw ligt op inbreiding. Zoals het omzetten van handelsbestemming naar woonbestemming, bouwen tussen bestaande woningen. Geen nieuwe woonwijk aansluitend op bestaande bouw, maar binnen de bestaande kern kijken wat mogelijk is. Geen open ruimtes inzetten garandeert de kwaliteit in de dorpskernen. Levensloopbestendig bouwen wordt extra gestimuleerd. Als nieuwbouw of verbouw een bijdrage levert aan het milieu en energieverbruik, willen we dat belonen met een reductie op de bouwleges. Als we inzetten op isolatieprojecten en energie-efficiency van koop- en huurwoningen, stimuleren we bovendien de lokale arbeidsmarkt. Gezien de demografische ontwikkeling zal een belangrijke doelstelling zijn: realiseren van woningen en appartementen voor senioren. Als daar een zorgcomponent aan wordt gekoppeld, zullen deze woningen voornamelijk in de grotere kernen worden gerealiseerd.

D66 gaat voor:

- vrije verkoop van oudere panden aan deeltijdbewoners of toeristen.
- terughoudendheid over nieuwbouw, wel mogelijk maar kritisch getoetst.
- geen nieuwbouw in het buitengebied, maar wel inbreiding.
- woningbouw voor senioren met een zorgcomponent voornamelijk in de dragende kernen.
- milieubewust bouwen tegen lagere bouwleges.
- de gemeente Sluis als 1 “Stad” . De gemeente als geheel biedt de voorzieningen die we als gemeente nodig hebben. Minder kerngericht meer gemeentegericht denken.
- **niet alle voorzieningen in elke kern handhaven, maar iedere burger moet wel toegang houden tot de voorzieningen.**

Water en de daaraan gekoppelde **natuur** spelen een belangrijke rol. Er komt nationaal en provinciaal steeds meer aandacht voor waardevolle agrarische cultuurlandschappen. Hierin spelen de agrarische cultuurhistorische bouw en oude erven een belangrijke rol. D66 vindt dat ook hier privaat-publieke samenwerking tot stand moet komen om het streekeigen karakter van openbaar en privaat groen te bevorderen. D66 gaat ervan uit dat een gezonde agrarische sector van vitaal belang is voor de kwaliteit van het gebied. De gemeente is verantwoordelijk voor een goede balans tussen de behoefte aan schaalvergroting in de landbouw en de instandhouding van waardevolle landschapselementen. Samenhang tussen verschillende beheerders van het groen dient te leiden tot een aantrekkelijk en herkenbaar gebied, tot uitdrukking gebracht in het bestemmingsplan buitengebied.

D66 ziet landbouw, recreatie en natuur als complementair. Daar waar belangen tegengesteld zijn, dient door middel van vergoedingen voor beheer een oplossing te worden gezocht. Kleinschalige projecten worden gestimuleerd. Initiatieven zullen zo mogelijk worden beloond met premies en subsidies.

D66 zet zich in voor het behoud van een grote biodiversiteit. Daarom wegen we bij iedere ingrijpende beslissing af of wij geen onherstelbare schade toebrengen aan natuur of milieu.

D66 wil het behoud van het streekeigen karakter van het landschap met het accent op specialisering in grotere en kleinere kernen. Daarbij moet er een goede balans zijn tussen landbouw, recreatie, natuur en cultuurhistorie.

D66 wil goed communiceren met burgers en belanghebbenden over de inrichting van het landschap.

De laatste jaren hebben geleerd dat de Zeeuws-Vlaamse burgers het gevoel hebben onvoldoende betrokken te worden bij de **politieke besluitvorming**. Deze kloof moeten we verkleinen. Dit betekent niet dat we slechts gaan voor gevestigde belangen en voorkeuren. De voorlichting en samenspraak over gemaakte keuzes, ontwikkelingen en projecten aan de burgers heeft prioriteit.

D66 gaat voor:

- een integrale aanpak: leefbaarheid/Economie/Recreatie en Veiligheid.
- inzetten op Biodiversiteit, Kwaliteit van wonen voor ouderen, Zorg voor ouderen en Recreatie. Actieve PR in de rest van Nederland en België is hierbij een middel dat actief moet worden ingezet.
- voorlichting en meer samenspraak over gemaakte en te maken keuzes aan en met burgers.

De vijf 'Richtingwijzers' van D66.

D66, voluit Politieke Partij Democraten 66, is een Nederlandse politieke partij met een sociaal liberale signatuur. De uitgangspunten zijn vastgelegd in vijf 'Richtingwijzers'. Deze geven richting aan het denken en de ideevorming binnen de partij, maar hebben niet de status van dogmatische waarheden.

1. Vertrouw op de eigen kracht van mensen.

Wij vertrouwen op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn zo creatief dat ze steeds opnieuw zelf oplossingen vinden.

Wij willen dat de overheid deze kracht, vindingrijkheid en creativiteit van mensen ondersteunt en ruimte geeft. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf en wij willen dat de overheid daarbij aansluit.

2. Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving.

Wij willen de wereld om ons heen tegemoet treden met respect en mededogen.

Dat geldt voor de mensen om ons heen en voor onze omgeving.

De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. We willen stoppen met het uitputten en vervuilen van onze leefomgeving.

3. Denk en handel internationaal.

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit.

Wij onderkennen dat Europa steeds meer ons binnenland wordt. ***Ten opzichte van onze Vlaamse burens denken we in Zeeuws-Vlaanderen grensontkennend.***

4. Beloon prestaties en verdeel de welvaart.

Mensen zijn niet gelijk, wél gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen.

Wij streven naar economische zelfstandigheid voor zoveel mogelijk mensen en vinden dat mensen die uitmuntend presteren daarvoor een beloning verdienen. Wij willen een dynamische, open samenleving waarin iedereen de ruimte krijgt om zijn eigen beslissingen te nemen en iedereen zich op zijn eigen manier kan ontwikkelen.

Wij vinden het vanzelfsprekend om welvaart met elkaar te delen. We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in het maatschappelijk verkeer en economisch proces, want daar worden we allemaal beter van.

5. Koester de grondrechten en gedeelde waarden.

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst.

Lichamelijke integriteit, geweldloze oplossing van belangenconflicten en een respectvol gehanteerde vrijheid van meningsvorming en uiting, inclusief respect voor onze democratische rechtsstaat, zijn voor ons centrale waarden.